

Gemeentelijke visie op het Meerjarig Financieel Kader 2028-2034

Het belang van Europese middelen voor lokale innovatie en concurrentievermogen

Position Paper

Hoofdboodschap

- **Europese middelen zijn cruciaal voor het stimuleren van innovatie en de concurrentiekracht op lokaal niveau. Succesvolle programma's moeten worden voortgezet om Nederlandse en Europese ambities te blijven ondersteunen.**

Lokale overheden hebben korte lijnen met het bedrijfsleven en kennisinstellingen, en hebben het beste inzicht in lokale behoeften en uitdagingen. Financiering moet daarom gericht zijn op lokale uitdagingen, ambities en investeringen, om zo bij te dragen aan Europese doelen en beleid.

- **Lokale overheden steunen een toekomstgericht MFK dat strategisch bijdraagt aan Europese en Nederlandse uitdagingen zoals het versterken van de concurrentiekracht, sociale, groene en digitale transitie, met een eerlijke verdeling van middelen voor lokale overheden.**

Lokale overheden implementeren op dit

moment 70 % van al het Europees beleid. Als de belangrijkste uitvoerder van dat beleid behoren lokale overheden daarom mee te bepalen welke kaders en condities nodig zijn voor een succesvolle uitvoering van de programma's. Bij de uiteindelijke verdeling van de Europese middelen roepen gemeenten zowel de Europese Commissie als de nationale overheid op, om ervoor te zorgen dat lokaal bestemde middelen ook echt lokaal ingezet kunnen worden.

- **Bij het opzetten en uitvoeren van Europees beleid en fondsen moet een versterkt partnerschap de basis vormen voor de regionale en lokale programmering.**

Samenwerken in partnerschap staat steeds vaker onder druk bij de implementatie van nieuwe fondsen en dit gaat ten koste van de lokale effectiviteit. Door een versterkt partnerschap, kunnen de uitdagingen op het gebied van economische groei, concurrentie en innovatie in een gebiedsgerichte aanpak worden aangepakt.

Het hier voorliggende document gaat in op de gemeentelijke inzet voor het toekomstig Meerjarig Financieel Kader (MFK) en is opgesteld in nauwe samenwerking met de vertegenwoordigers van de gemeentelijke netwerken. Op basis van dit paper wordt samenwerking gezocht met de provincies, waterschappen en het rijk, alsmede de Europese instellingen en onze zusterverenigingen in andere lidstaten. In dit paper zet de VNG haar standpunten uiteen met betrekking tot het Europese en Nederlandse MFK-beleid, complementair aan de gezamenlijk met het rijk en de medeoverheden vastgestelde [Visiepaper Cohesiebeleid post 2027](#).

Na de (1) inleiding gaat dit paper in op (2) het belang van de fondsen voor lokale overheden en (3) wat belangrijke randvoorwaarden zijn voor het toekomstig MFK. (4) Het laatste deel gaat in op het buitenlandbeleid van de EU.

1. Inleiding: steun voor een toekomstgericht MFK dat past bij uitdagingen waar Europa en Nederland voor staan

- **De Europese begroting staat onder druk en tegelijkertijd komen er nieuwe uitdagingen bij, die stabiliteit, continuïteit en middelen vereisen voor alle bestuurslagen:** De oorlog in Oekraïne, de oplopende geopolitieke spanningen en het groeiende belang van defensie, onderstrepen de noodzaak voor een krachtige en eensgezinde Europese Unie. Tegelijkertijd moet de EU haar concurrentiekracht versterken en de groene en digitale transitie versnellen om strategische autonomie te kunnen waarborgen. Het Meerjarig Financieel Kader (MFK) moet daarom in dienst staan van zowel de nieuwe uitdagingen als de bestaande transitie.
- **Scherpe keuzes moeten worden gemaakt, maar daarbij moet de positie van lokale overheden gewaarborgd blijven.** Alle grote ontwikkelingen slaan namelijk neer op het lokaal niveau: het versterken van weerbaarheid en het adaptief vermogen van inwoners zijn essentieel om grote ontwikkelingen op te vangen. Op lokaal niveau wordt het merendeel van de wet- en regelgeving uitgevoerd en gemeenten spelen een cruciale rol in de implementatie van nationaal en EU-beleid.

2. Waarom zijn de Europese fondsen zo belangrijk voor lokale overheden?

- **Europese middelen spelen een cruciale rol in het versterken van lokale ecosystemen en het stimuleren van innovatie.** Steden en regio's vormen de motor achter de belangrijkste doelen van de Europese Commissie en Nederland, van innovatie tot het behalen van klimaatdoelen. Voor lokale overheden fungeren de Europese middelen als vliegwiel voor publieke en private investeringen, wat direct bijdraagt aan het concurrentievermogen, strategische autonomie en werkgelegenheid op lokaal en Europees niveau.
- **De decentraal in partnerschap uitgevoerde programma's in Nederland verlopen bijzonder succesvol.**¹ We blinken uit in het efficiënt benutten van fondsen, bieden hoogwaardige projecten die dicht bij inwoners en bedrijven staan en kennen bovendien lagere overheadkosten dan sec. nationaal uitgevoerde programma's. Daarnaast heeft de recente periode ons geleerd dat bij introductie van nieuwe Europese fondsen het lokale belang niet altijd goed wordt meegenomen, waardoor de effectiviteit en de impact van deze fondsen onder druk komt te staan.
- **Voor de implementatie van de fondsen dienen de juiste condities te worden gecreëerd, zodat op lokaal niveau maatwerk kan worden toegepast.** Europese fondsen zijn essentieel voor lokale overheden om de Europese ambities te kunnen verwezenlijken. Omdat de regionale en lokale context overal verschilt, is het belangrijk om maatwerk te kunnen toepassen bij de uitvoering.

3. Wat hebben lokale overheden nodig in een toekomstig MFK?

Gemeenten hebben het beste inzicht in de behoeften op lokaal en regionaal niveau en weten daardoor wat nodig is om maatwerk te leveren. In de basis hebben Nederlandse gemeenten baat bij een lange termijn aanpak en investeringsstrategie gebaseerd op een verbetering van het concurrentievermogen, groene, sociale en digitale transitie. Voor de lokale overheden zijn de volgende zes elementen van groot belang:

1 Bijvoorbeeld: Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO), Interreg, Europees Sociaal Fonds Plus (ESF+)

I. Lokale overheden moeten in partnerschap worden betrokken bij de Europese programma's

- **Versterkt partnerschap:** Het principe van partnerschap wordt door de Commissie in haar recente MFK-mededeling genoemd bij haar plannen. Wij vinden dit een goede start, gezien wij constateren dat partnerschap bij de recente implementatie van nieuwe fondsen niet goed wordt gewaarborgd. Dit gaat ten koste van de effectiviteit en de impact van de programma's. Bij het opzetten en uitvoeren van Europees beleid en fondsen is versterkt partnerschap daarom een belangrijke basis. Uitdagingen op het gebied van klimaat, economische groei, concurrentiekracht en innovatie, waarmee de verschillende bestuurslagen worden geconfronteerd, kunnen zo effectiever en in samenhang worden aangepakt. Lokale overheden moeten toegang tot de Europese fondsen kunnen behouden.
- **Implementatie:** Lokale overheden implementeren op dit moment 70 % van al het Europees beleid.² Als de belangrijkste uitvoerders van dat beleid behoren lokale overheden daarom ook mee te bepalen welke kaders en condities nodig zijn voor de uitvoering van de programma's. Lokale expertise is daarnaast nodig voor de doorvertaling van Europese doelstellingen naar impactvolle projecten. Iedere regio is anders en synergie in beleidsdoelstellingen zorgt voor een vergrote impact van EU-middelen.

II. Lokale overheden mogen niet verantwoordelijk worden gehouden voor een verkeerde sturingsmethode of voor het niet halen van nationale beleidsdoelen.

- **Gebiedsgericht:** plaatsgebonden financiering sluit beter aan bij behoefte van de lokale gemeenschap, hierdoor is er meer ruimte voor maatwerk. Lokale overheden hebben een sterke voorkeur voor dit model.
- **Kanttekeningen performance based:** De Europese Commissie heeft een sterke voorkeur om de prestaties van EU-fondsen te beoordelen op basis van hun beleidsresultaten (performance-based). Ervaringen met het RRF laten echter zien dat deze vorm van financiering, kan leiden tot complicaties bij de uitvoering van de programma's. Niet alle

Europese beleidsambities kunnen direct vertaald worden naar concrete beleidsresultaten op nationaal en lokaal niveau. Tijdsaspecten en veranderende economische omstandigheden spelen daarbij een belangrijke rol. Dit vraagt om enige flexibiliteit bij het aanpassen van de doelen en in de kostenverantwoording.

- **Conditionaliteiten:** Gemeenten of regio's moeten niet afgerekend worden op nationale conditionaliteiten wanneer deze buiten de gemeentelijke bevoegdheden en verantwoordelijkheden vallen. Mocht Nederland zijn (mogelijke) Europese doelen niet halen op bijvoorbeeld water, bodem en de hypotheekaf trek, dan mogen lokale overheden hier niet op worden afgerekend en dienen zij hun financiële middelen te behouden.

III. Het budget moet eenvoudiger en effectiever

- **Simplificatie:** Het EU-budget moet vereenvoudigd en effectiever worden, maar dit betekent juist niet dat meer gecentraliseerde planning, governance en investeringen nodig zijn. Het is belangrijk dat de juiste middelen bij de juiste bestuursniveaus terechtkomen, zonder ingewikkelde procedures.
- **Flexibilisering:** In het geval van crises mag de flexibilisering van fondsen niet ten koste gaan van de lange termijn investeringen. Dit leidt tot versplintering en gaat vaak gepaard met weinig afstemming met lokale en regionale overheden. Daarom is het beter om voor crises aparte middelen vrij te maken. Deze middelen kunnen langs de infrastructuur van de bestaande structuurfondsen goed en effectief ingezet worden, naar voorbeeld van REACT-EU.

IV. Versterking van samenwerking over de landsgrenzen

- **Grensoverschrijdende samenwerking:** Europese samenwerking in grensoverschrijdende projecten zijn van onschatbare waarde om transities lokaal mogelijk te maken. Geen enkele regio kan de maatschappelijke uitdagingen alleen oppakken. EU-uitwisselings- en onderzoeksprogramma's tonen al jarenlang aan dat Europese samenwerking innovaties stimuleren en de integratie bevordert. We pleiten er daarom voor om in het nieuwe MFK

2 [State of Regions and Cities 2024 EU Annual Report](#)

deze grensoverschrijdende samenwerking te blijven stimuleren. Daarnaast moeten we blijven investeren in het wegnemen van grensbelemmeringen door middel van specifieke grensprogramma's en het bevorderen van grensoverschrijdende infrastructuur. Volgens de Europese Commissie laat Europa aan binnengrenzen 8% economische groei en 4 miljoen banen liggen. Door 25% van de knelpunten op te lossen, kunnen we in de grensregio's 2% extra BRP behalen.³

V. De lokale gemeenschappen in landelijke gebieden moeten in hun kracht worden gezet

- **Landbouw en platteland:** Naast de middelen die beschikbaar zijn om de agrarische sector ook in de toekomst toekomstbestendig te houden, zijn middelen nodig om het platteland vitaal te houden. Er is meer synergie en complementariteit tussen de fondsen nodig, omdat de brede plattelandsontwikkeling die nodig is voor de complexe opgaven, niet alleen vanuit het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) kan worden gefinancierd. Dit is precies wat de Europese Commissie aangeeft in haar langetermijnvisie (LTVRA). Regionale en lokale inbreng en uitvoering zijn noodzakelijk omdat elke gebiedsopgave zijn eigen specifieke karakter heeft en merites kent. Het is belangrijk dat het toekomstige GLB en structuurfondsen aansluiten op deze visie.

VI. Het toekomstige 'EU Competitiveness Fund' moet ook een sterke lokale verankering hebben

- **Toekomstige 'Competitiveness-fondsen':** Horizon, of andere onderzoeks- en innovatiefondsen die volgen, moeten toegankelijk blijven voor alle lokale overheden. Zoals Draghi in zijn rapport ook aangeeft wordt het vestigingsbeleid en innovatieklimaat in belangrijke mate op regionaal en lokaal niveau bepaald. Door lokale innovaties op Europees niveau aan elkaar te koppelen wordt het concurrentievermogen van Europa versterkt.
- **Lokaal MKB:** Het is essentieel dat het MKB voldoende kansen krijgt om deel te nemen aan het Competitiveness Fund. Een evenwichtige aanspraak is van belang, met aandacht voor de grote industrie, startups/scale-ups en het MKB.

4. Buitenlandbeleid van de EU

- **Versterk lokale overheden in het EU-buitenlandbeleid:** Voor een effectief EU-buitenlandbeleid is samenwerking met alle overheidslagen cruciaal, zeker op thema's als migratie, veiligheid, handel en het versterken van de democratie. Lokale overheden in partnerlanden spelen een belangrijke rol in de uitvoering van EU-beleid en investeringen. De EU moet daarom structureel inzetten op het versterken van lokale overheden binnen het buitenlandinstrumentarium, waaronder de Global Gateway en Team Europe. Dit vergroot de effectiviteit en duurzaamheid van investeringen in sectoren als transport, digitale infrastructuur, energie, gezondheid en onderwijs.

³ [VNG position paper Groei aan de grens](#)

**Vereniging van
Nederlandse Gemeenten**

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag
+31 70 373 83 93

info@vng.nl

maart 2025